

УДК 330.341.1(477)

В.М. ГРИНЬОВА,

*доктор економічних наук, професор
Харківського національного
економічного університету*

О.М. КОЛОДІЗЄВ,

*кандидат економічних наук, доцент
Харківського національного
економічного університету*

КОРИГУВАННЯ ОСНОВНИХ НАПРЯМКІВ ІННОВАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ НА ОСНОВІ КОНЦЕПЦІЇ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ

Узагальнено теоретичні підходи до окремих питань фінансового забезпечення інноваційної діяльності всіх економічних суб'єктів і формування новітнього розуміння та трактування сутності основних складових цього процесу на основі авторського бачення.

Обобщены теоретические подходы к отдельным вопросам финансового обеспечения инновационной деятельности всех экономических субъектов и формирования новейшего понимания и трактовки сущности основных составляющих этого процесса на основе авторского видения.

The aim of this paper is to outline some approaches to particular aspects of financial provision of innovative activities done by all the economic entities. The authors give their vision of modern understanding and interpreting of the sense of principal components that are integral in this process.

інноваційна політика, фінансове забезпечення, векторна конвергенція

Усвідомлення позитивної ролі інновацій на мікро- та макроекономічному рівнях економіки, виходячи зі світових прикладів економічного зростання держав на основі широкого впровадження інновацій та активізації інноваційних процесів, дає підставу стверджувати про необхідність вибору ефективних напрямів інноваційного розвитку та формування економічно обґрунтованої інноваційної політики в Україні. Аналіз розвитку економік країн свідчить про те, що в світовому просторі виявляються тенденції й закономірності, які все більше обумовлюються здатністю до опанування новими технологіями в широкому розумінні.

В умовах подолання негативних наслідків світової фінансової кризи суттєво ускладнюються процеси інвестування в економіку України, насамперед через обмеження доступу до зовнішніх запозичень, уповільнення кредитної активності та зниження довіри до банківської системи, значного звуження державного бюджету. За цих умов фінансове забезпечення управління інноваційним розвитком національної економіки має досягатися за рахунок використання як існуючих, так і альтернативних джерел його фінансування.

Створення нової інноваційної економіки й забезпечення на цій основі сталого економічного зростання та зміни формату соціальної економічної політики потребує адекватної політики змін, що неможливе без відповідного її науково-теоретичного забезпечення. Вирішення проблеми модернізації економіки є

неможливим без формування ефективної системи управління фінансовим забезпеченням її інноваційного розвитку. Це потребує суттєвої зміни бачення принципальних підходів як для забезпечення формування адекватних умов, так і функціонування системи його фінансового забезпечення. Тому актуальність теми цього наукового дослідження не викликає сумніву і дозволяє отримати певні відповіді на існуючі проблемні питання.

Теоретичні засади дослідження впливу інноваційних процесів на економічне зростання та рекомендації щодо формування ефективної системи його фінансового забезпечення містяться в роботах відомих науковців: С. Глазьева, М. Кондратьєва, Г. Менша, Д. Норта, Б. Санто, М. Туган-Барановського, Р. Фатхутдінова, К. Фрімена, Ю. Яковця та ін.

Провідними вітчизняними дослідниками у вирішенні проблем цього напрямку є: І. Алексєєв, О. Барановський, А. Гальчинський, В. Геєць, В. Корнеєв, М. Крупка, О. Лапко, І. Лютий, С. Онишко, В. Опарін, А. Чухно, С. Юрій, які в своїх працях надали відповіді на велику кількість означених питань. Проте особливою актуальністю набувають питання побудови комплексної системи фінансового забезпечення на основі вибору ефективних методів регулювання, пошуку оптимальних варіантів джерел фінансування та визначення пріоритетних напрямів державної фінансової підтримки в структурі інноваційного розвитку.

Велика кількість питань, пов'язаних з фінансовим забезпеченням інноваційного розвитку, потребує ґрунтовних знань теорії і практичних навичок у галузі обґрунтування фінансової стратегії, вибору ефективних форм і джерел фінансування, а також розробки і реалізації цілеспрямованих інвестиційних програм розвитку економіки країни. Для вирішення цих нагальних проблем необхідно узгальнити теоретичні підходи до окремих питань фінансового забезпечення інноваційної діяльності усіх економічних суб'єктів та формування новітнього розуміння і трактування сутності основних складових цього процесу на основі авторського бачення.

Досягнення окресленої мети досягається шляхом вирішення таких завдань: удосконалення системи фінансового забезпечення інноваційного розвитку і його фінансового механізму; врахування певних властивостей складових фінансового механізму та їх адаптація в існуючій системі фінансових відносин; інтеграція основних напрямів розвитку фінансового забезпечення інноваційної діяльності як на макроекономічному рівні, так і на рівні суб'єктів господарювання; формування оптимального алгоритму управлінських рішень щодо реалізації функцій фінансового забезпечення інноваційного розвитку.

Складність проблеми фінансового забезпечення інноваційного розвитку передбачила появу багатьох концепцій, які концентрують увагу на різних аспектах її вирішення. Врахування положень цих концепцій та їхньої специфіки визначає необхідність коригування основних напрямків інноваційної політики України на основі загальної теорії інноваційних процесів, яка відповідає закономірностям і тенденціям їх розвитку.

Одним з найефективніших стимулів активізації інноваційного розвитку економіки стають питання, пов'язані з формуванням і подальшим вдосконаленням системи його фінансового забезпечення на основі пошуку і диференціації джерел фінансування, створення ефективних форм фінансового забезпечення з урахуванням конкретних умов конкретного етапу інноваційної діяльності.

Сучасна наука все більш підтверджує статус головної компоненти інноваційної діяльності, яка здатна забезпечити її ефективність в умовах адаптації підприємств до постійних змін зовнішнього середовища. Світовий досвід і практика пропонує достатньо широкий спектр економічних інструментів, за допомогою яких можливо здійснювати управління інноваційним розвитком як на макроекономічному рівні, так і на рівні окремого підприємства. Однак необхідно певною мірою враховувати той факт, що функціонування одних і тих са-

мих інструментів в окремих економічних умовах здійснюється по-різному. Тому головним завданням інноваційного менеджменту на макроекономічному рівні є вибір та використання найбільш оптимальних у конкретних економічних умовах інструментів управління інноваційними процесами з тим, щоб забезпечити раціональне використання наявних ресурсів суспільства.

Кожна країна з урахуванням певної стадії конкурентного розвитку (стадії конкурентного середовища) використовує всі основні джерела розвитку. Загальна конкурентоспроможність та ефективність її економіки визначаються конкретною структурою джерел у певний період. Але пріоритет повинен бути надано не розвитку країни на основі факторів виробництва та інвестицій, а розвитку на основі активізації інноваційної діяльності.

Як вважає переважна більшість науковців, інновації впливають на динаміку економічного зростання. З одного боку, вони відкривають нові можливості для розширення економіки, а з іншого – забезпечують неможливість продовження подібного розширення в загальноприйнятних напрямках. І врешті-решт інновації формують умови для руйнації економічної рівноваги, вносять збурення і розширюють невизначеність в економічній динаміці. Так, згідно з висловлюванням Й. Шумпетера, «...інновація супроводжується творчим руйнуванням економічної системи, обумовлюючи її перехід з одного стану рівноваги в інший» [9].

Згідно зі статистичними даними, при збільшенні протягом 2000–2007 рр. обсягу фінансування з державного бюджету технологічних інновацій майже у 19 разів (з 7,7 млн до 144,8 млн грн), щорічного обсягу виконаних наукових і науково-технічних робіт у 3,4 раза (з 1978,4 млн до 6700,7 млн грн) зменшилася частка реалізованої інноваційної продукції в загальному обсязі промислової продукції з 6,8 до 6,7%, частка підприємств, які провадили інноваційну діяльність, у 1,27 раза (з 18 до 14,2%) та кількість освоєних такими підприємствами інноваційних видів продукції в 6 разів (з 15 323 до 2526).

Рівень ресурсного забезпечення основних складових фінансової системи інноваційного розвитку України можна оцінити на основі аналітичних даних, наведених у табл. 1 та табл. 2.

Таблиця 1

Динаміка розподілу обсягів фінансування наукових та науково-технічних робіт за джерелами фінансуванн (у фактичних цінах, млн грн), 1995–2007 рр.

Структура коштів за джерелами	1995	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Всього:	652,0	2046,3	2432,5	2611,7	3597,4	4251,7	5160,4	5164,4	6149,2
<i>У т. ч. за рахунок:</i>									
Держбюджету	244,9	614,5	751,6	733,3	1070,7	1449,5	1711,2	2017,4	2815,4
Власних коштів	14,6	61,3	210,4	146,7	228,5	275,9	338,5	462,7	521,1
Вітчизняних	233,4	785,8	789,5	933,6	1321,5	1475,0	1680,1	1563,3	1725,8
Іноземних держав	101,9	477,1	555,3	683,1	875,1	908,6	1258,0	1000,9	978,7
Інших джерел	57,2	107,6	125,7	115,0	101,6	142,7	172,6	120,1	63,1

Так, згідно з рейтингом Всесвітнього економічного форуму, Україна серед 134 країн зайняла у 2009 р. у сфері розвитку початкової освіти 37-ме місце, у сфері розвитку вищої освіти – 45-те, у сфері формування факторів інноваційного розвитку – 52-ге, за оснащеністю сучасними технологіями – 65-те, у сфері захисту прав інтелектуальної власності – 114-те місце, що свідчить про неефективне використання власного інноваційного потенціалу, перетворення України в державу, яка експортує сировинні ресурси з незначною часткою доданої вартості, та виникнення загрози економічній та національній безпеці.

Таблиця 2

**Розподіл обсягу фінансування інноваційної діяльності в промисловості
(у фактичних цінах), 2000–2007 рр.**

Структура коштів за джерелами	2000	2004	2005	2006	2007
Всього:	2046,3	4251,7	5160,4	5164,4	6149,2
<i>У т. ч. за рахунок:</i>					
Держбюджету	614,5	1449,5	1711,2	2017,4	2815,4
Власних коштів	61,3	275,9	338,5	462,7	521,1
Вітчизняних	785,8	1475,0	1680,1	1563,3	1725,8
Іноземних держав	477,1	908,6	1258,0	1000,9	978,7
Інших джерел	107,6	142,7	172,6	120,1	63,1

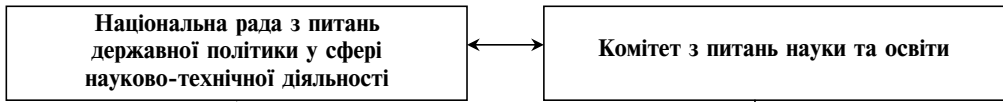
Результати аналізу економічного зростання країн-лідерів рейтингів конкурентоспроможності свідчать про необхідність формування та забезпечення розвитку національної інноваційної системи як «...безальтернативного шляху реалізації системної та послідовної державної політики, спрямованої на активізацію інноваційних процесів, забезпечення технологічного розвитку та оновлення національної економіки» [11].

Незважаючи на деякі успіхи в стабілізації макроекономічних показників протягом останніх двох років, не вдається домогтися відчутних результатів у створенні сприятливих умов для інноваційної діяльності вітчизняних виробників. Не створено сприятливого інвестиційного клімату в країні, інноваційна сфера і досі не стала по-справжньому привабливою для вітчизняних та іноземних інвесторів. Це свідчить про те, що такий результат пов'язаний з обмеженими можливостями держави в спрямуванні фінансових потоків в інноваційний розвиток економіки і недостатнім державним стимулюванням інноваційної діяльності. Так, за даними Держінвестицій «...2007 р. було забезпечено реалізацію трьох бюджетних програм на суму понад 900 млн грн. Підтримку отримали загалом 40 проектів, у тому числі чотири із семи поданих інноваційних проектів». Вкрай важливим залишається необхідність вирішення завдання створення системи доведення наукових розробок до світового рівня, формування гнучкого механізму поєднання інтересів розробників і впроваджувальних структур, у тому числі через механізми державно-приватного партнерства.

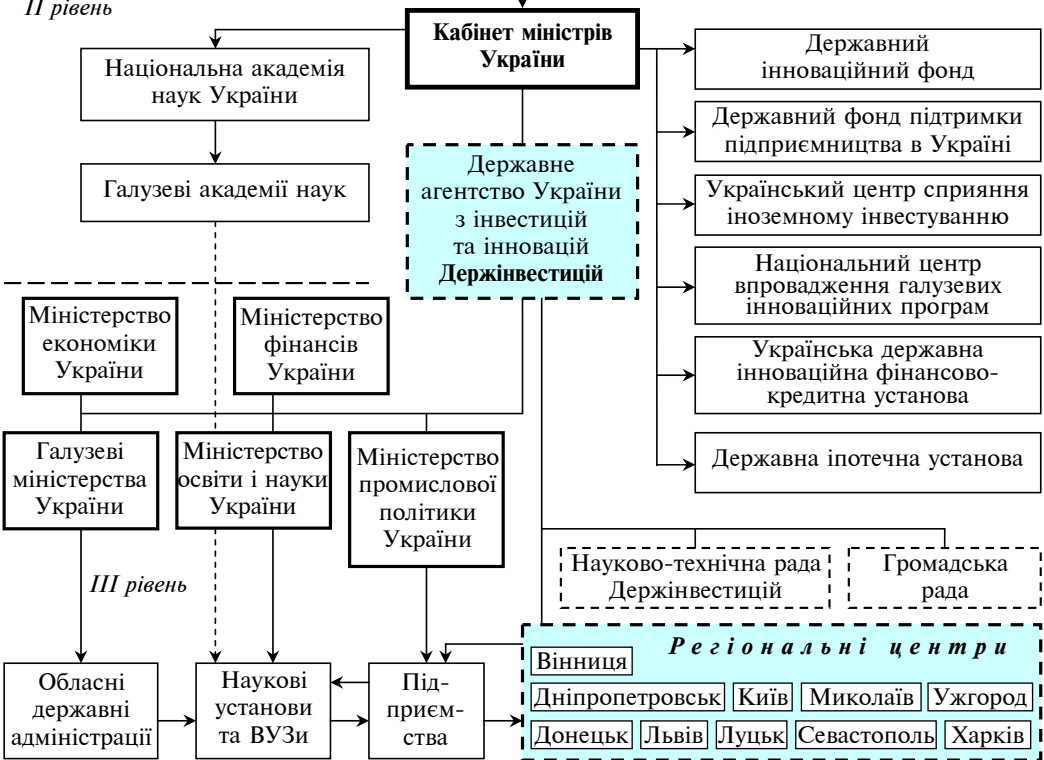
На сьогодні в Україні так і не завершилися процеси перерозподілу власності, має місце недовершеність нормативно-правової системи регулювання і стимулювання інноваційної діяльності, розвиток ринку інноваційної продукції стримується вкрай недостатньо ефективною інноваційною інфраструктурою, нерозвинутістю системи захисту інтелектуальної власності, надмірним фіскальним тиском, існуючою неефективною інституційною структурою економіки. На реалізацію вирішення завдання розбудови інноваційної інфраструктури були спрямовані спільні зусилля влади країни та Держінвестицій щодо створення у 2007 р. національної мережі з 11 регіональних центрів інноваційного розвитку, діяльність яких охоплює всю територію України. Структуру національної системи державного регулювання інноваційної діяльності наведено на рис. 1.

Концепція фінансового забезпечення інноваційного розвитку економіки повинна містити пріоритетні цілі і завдання забезпечення розвитку, шляхи та методи їх досягнення, які адекватно відображають роль фінансів у функціонуванні економіки. На нашу думку, стає доцільним стверджувати, що сучасне економічне становище і характер тенденцій розвитку національної економіки можна дослідити на основі запропонованої *концепції інноваційного розвитку економіки на засадах векторної конвергенції*, яка загалом відображає сутність цих процесів. Вихідним положенням концепції *векторної конвергенції* можна вва-

I рівень

II рівень

III рівень

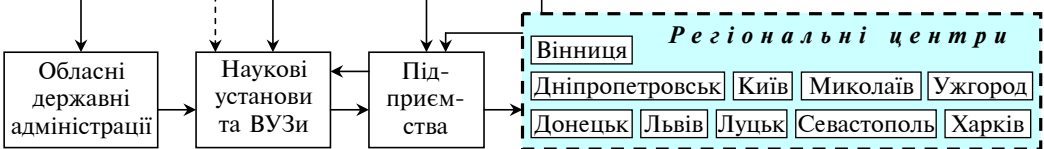

Рис. 1. Принципова схема національної системи державного регулювання інноваційної діяльності в Україні

жати положення, згідно з яким національну економіку можна розглядати з позиції системного інтегратора комплексу соціально-економічних процесів у часі і просторі з прогнозованими параметрами. Умови функціонування економіки України на етапі подолання наслідків світової фінансової кризи потребують наявності чітких орієнтирів щодо реалізації конкретних завдань забезпечення стабільності і передбачуваності її розвитку.

Вирішення поставлених завдань передбачає конкретизацію змісту *концепції векторної конвергенції* на основі коригування засад системи фінансового забезпечення інноваційного розвитку, спрямованої на створення умов стабільного і поступального розвитку, функціонування інноваційної системи національної економіки та задоволення її потреб у необхідних ресурсах, а також формування передумов інтеграції економіки України у європейський економічний простір.

Разом з традиційним розумінням сутності, значення і ролі інновацій у системі фінансового забезпечення інноваційного розвитку економіки в роботі пропонується розглядати як один з ключових положень наголошеної *концеп-*

ції *векторної конвергенції* – перманентним розвитком інноваційної системи національної економіки, як відкритої динамічної системи в умовах посилення впливу на неї глобалізаційних процесів світової економіки. Після розширення Європейського Союзу в 2004 р. нові країни-члени стали межувати з Україною, що надає відповідний імпульс у інтеграційних намаганнях нашої країни. Євроінтеграційний курс України на сьогодні є основним вектором політичної, економічної, соціальної інтеграції.

Традиційне розуміння продуктивної значущості інновацій та притаманних їм специфічних властивостей, таких як «ефект масштабу», «мультиплікаційні ефекти», «ефект синергії», залишається тією базовою основою, яка не викликає сумніву і підтримується майже усіма науковцями. Визнання системного характеру інноваційного розвитку економіки передбачає необхідність врахування нових підходів науковців у процесі дослідження цієї проблематики через уточнення ієрархії елементів інноваційної системи в загальній структурі.

У цьому контексті загальнометодологічне розуміння фінансового забезпечення набуває більш високого значення для досягнення стратегічних завдань інноваційного розвитку і потребує розгляду його як ефективного заходу активізації та стимулювання соціально-економічних процесів. Саме *концепцію векторної конвергенції* інноваційного розвитку економіки можна вважати основою розробки нової фінансової політики, яка забезпечить необхідні умови для вирішення завдань економічної євроінтеграції.

В основу нового концептуального бачення пропонується покласти систему взаємодії трьох ключових факторів, які формують вимоги до існування ефективного фінансового забезпечення комплексу соціально-економічних процесів у часі і просторі з прогнозованими параметрами в структурі інноваційного розвитку. Вихідні параметри фінансового забезпечення інноваційного розвитку повинні бути узгодженими з принципами повноти забезпечення економічного зростання, відповідності певному рівню продуктивності забезпечення розвитку з урахуванням загальних вимог економічної доцільності, а також принципом відповідності вимогам критеріїв конвергенції на шляху просування до членства України у складі ЄС. Останній принцип підтверджує визначеність орієнтирів – вектору розвитку – країни на європейську інтеграцію.

Поняття *«конвергенції»* передбачає зближення економік різних країн, подолання відмінностей між ними. При цьому розрізняють поняття *реальної* і *номінальної* конвергенції. Під номінальною конвергенцією слід розуміти зближення номінальних характеристик економічного розвитку цих країн, у першу чергу відсоткових ставок і темпів інфляції, а також зближення таких номінальних змінних, як ціни, виробничі витрати та валютні курси. Реальна конвергенція характеризує зниження різниці в таких реальних змінних, як продуктивність праці, доходи та рівень життя [6].

Економічна складова цих критеріїв включає в себе: макроекономічну стабільність; здійснення адміністративної реформи та структурних реформ; наявність ринкових інститутів; лібералізацію торговельного режиму; відповідне правове забезпечення ринкових перетворень; поліпшення умов конкуренції; створення середовища, сприятливого для підприємницької діяльності; створення сприятливого інвестиційного клімату [8].

Забезпечення економічного зростання інноваційного типу в умовах функціонування сучасної національної економіки «...потребує узгодженого вирішення завдань формування технологічної, інституціональної та організаційної структур, здатних об'єднати всі необхідні компоненти у загальний процес зростання нового технологічного укладу, створити передумови для модернізації та підвищення ефективності всієї вітчизняної економіки, у тому числі промислового виробництва» [3]. Основною метою інноваційного розвитку промислового сектора

економіки залишається забезпечення модернізації та структурної перебудови виробничого потенціалу, ефективного освоєння науково-технічних розробок.

До базисних сфер (підсистем) національної економіки, які створюють фундамент інноваційного процесу можна віднести такі: підсистема генерації знань (включає в себе науку і її сегменти в інших секторах економіки); підсистема поширення і застосування знань (етапи дослідження і розробки, виробництво товарів і послуг); підсистема комерціалізації нововведень (охоплює ринок науково-технічної продукції, ринкові інститути); підсистема професійної підготовки кадрів; підсистема інноваційної інфраструктури: фінансове забезпечення, управління і регулювання (правова база, державна макроекономічна й інноваційна політика, корпоративне управління, ринкові механізми).

Концепція розвитку національної інноваційної системи – це як «...сукупність законодавчих, структурних і функціональних компонентів (інституцій), які задіяні у процесі створення та застосування наукових знань та технологій і визначають правові, економічні, організаційні та соціальні умови для забезпечення інноваційного процесу» [11].

Фінансове забезпечення інноваційного розвитку на засадах *векторної конвергенції* має власний понятійний апарат, до якого можна віднести такі поняття, як: «фінансове забезпечення», «механізм», «інтеграція інноваційної системи національної економіки», «вектор розвитку», «криза», «загроза», «ризик». *Основними принципами* у межах цієї концепції є: органічна єдність науки, освіти і практики; збалансованість співвідношення фундаментальних і прикладних наукових досліджень; комплексність підходу до вирішення наукових проблем фінансового забезпечення інноваційної діяльності; плановість і економічна доцільність та ефективність наукових досліджень і впровадження їх результатів; задоволення потреб інноваційного розвитку економіки у фінансових ресурсах; визначення фінансових можливостей стабільного інноваційного розвитку економіки; моніторинг внутрішніх та зовнішніх загроз фінансового забезпечення розвитку; оперативність і гнучкість реагування на попередження виникнення загроз з використанням наявних можливостей; своєчасність та ефективність інформаційного забезпечення на базі використання новітніх технологій і програмних продуктів; перманентність розробки заходів щодо підтримки адекватного рівня фінансового забезпечення інноваційного розвитку на усіх рівнях економіки.

Фактор обмеженості інвестиційних ресурсів для забезпечення програм інноваційного розвитку економіки обумовлює необхідність опанування високотехнологічними виробництвами на основі програмно-цілевих методів управління ними. Вирішення цього завдання потребує реалізації державної підтримки на основі впровадження програм залучення приватного, а також особливо іноземного капіталу, цільових інноваційних програм, що в комплексі дозволить забезпечити умови для виходу на світові ринки.

Оцінюючи перспективи інноваційного розвитку в Україні, необхідно виходити з позицій інноваційного підходу ідеології побудови системи соціально-економічного розвитку в умовах інтеграційних зрушень, а також реалізації інноваційного підходу до побудови в країні системи управління всіма сферами діяльності. Перспективи інноваційного розвитку економіки України в умовах сьогодення необхідно розглядати на основі розгляду інновацій у поєднанні з комплексом економічних процесів у тривимірному просторі з позицій: самого інноваційного розвитку України; інноваційного розвитку підприємництва і бізнесу; оптимізації усіх структурних складових розвитку.

Дослідження розвитку інноваційної системи країни тільки на основі механізму виникнення та впровадження інновацій можна вважати недостатнім і неповним без урахування характеру та властивостей ринку і підприємництва. Згідно з теорією Коуза, зародження і впровадження інновацій необхідно роз-

глядати у складі тандему цієї категорії з відповідно сформованими вертикально інтегрованими структурами економіки, які надають можливості для виникнення та подальшої активізації інноваційного процесу. У структурі інноваційного процесу, як певної системи, можна виділити три принципових складових: *блок продукування* (виробництва) інновацій, представлений прикладною наукою; *блок споживання* інновацій – конкретною сукупністю товаровиробників та *інфраструктурний блок*, відповідальний за надання послуг консалтингу, венчурного кредитування тощо.

Технологічна різноукладність вітчизняної економіки, наявність різних техно-економічних секторів, ринкових і галузевих сегментів являють собою особливості перехідної змішаної економіки в технологічному і структурному вимірах. Наслідки застосування «доганяючої» моделі значною мірою і зумовили *змішаний характер техно-економічної моделі національної економіки* з секторами різної конкурентоспроможності: по-перше, низьку конкурентоспроможність галузей і технологій масового використання, по-друге, значний потенціал перспективних напрямів фундаментальних і прикладних досліджень у ряді виробництв і, потретье, значні експортні можливості у традиційно-індустріальних і сировинно-транзитних галузях [7].

Пояснити нерівномірності інноваційної активності суб'єктів економіки можна особливостями функціонування механізмів ринкової економіки. Загальновідомо, що в основі механізму інноваційної діяльності лежить саме прибуток. Але дуже важливим для розуміння цього факту залишається також розуміння взаємозалежності взаємовідносин між нерівномірністю інноваційної діяльності та довгостроковими тенденціями зміни загальноекономічної кон'юнктури. Так країни, у яких поширення інновацій відбувається динамічно й у великих масштабах, розвиваються більш швидкими темпами, ніж ті країни, у яких подібні процеси розпочинаються пізніше і мають характеристики повільного просування.

Дуже актуальними в умовах сучасної світової фінансової кризи залишаються запропоновані авторами інноваційної теорії підходи до подолання її руйнівних наслідків. Найбільш надійним засобом, з погляду цієї концепції, залишається масове здійснення базисних інновацій. Але існує і певна їх диференціація з точки зору вибору конкретного механізму поведінки та засобу досягнення:

- пасивне очікування «природного» завершення депресії (Г. Менш);
- штучне стимулювання інновацій (Х. Фрімен);
- здійснення інституційних змін.

Використання подібних механізмів може відбуватися, на думку А. Кляйнкнехта, з метою «...не тільки прискорення виходу з кризи, але й недопущення поглиблення кризи для того, щоб забезпечити економіці можливість самій використовувати стимулюючу роль депресії для активізації інноваційної діяльності».

Сучасний стан економічного розвитку України характеризується низьким рівнем розвитку ринку інновацій і науки. Тому при виборі макроінноваційної стратегії необхідно керуватися завданням підвищення їх рівня, що насамперед забезпечує економічне зростання держави на новій технологічній основі. Безпосереднє втручання держави повинне мати форму надання державних замовлень, у проведенні досліджень і виробництві продукції згідно з пріоритетними напрямками науки і техніки (*стратегія фундаментального та кінцевого фінансування*). На думку науковців, система державних замовлень дозволить активізувати великий сегмент ринку інновацій, безпосередньо ту його частину, яка пов'язана із задоволенням перспективних потреб щодо підвищення конкурентоспроможності економіки в цілому, а також забезпечення макроінноваційної безпеки.

Більшість індустріально розвинутих країн пов'язує свої надії з довгостроковим стійким економічним зростанням і переходом до інноваційного шляху

розвитку. Підвищення інноваційної чутливості підприємств, економіки в цілому – одне з основних завдань сучасної індустріально розвинутої держави. Кожна країна це завдання може вирішувати з урахуванням конкретних умов, традицій, особливостей і вимог національної економіки та наявності усіх видів ресурсів.

Вивчення досвіду економічної діяльності розвинутих країн світу свідчить, що «...розробка високих технологій, виробництво на їх основі високотехнологічної продукції (товарів і послуг), вихід з нею на світові ринки, розширення міжнародної інтеграції в цій сфері стали для більшості розвинутих країн Західної Європи, США, Японії, Південно-Східної Азії найважливішою стратегічною моделлю економічного зростання та соціальної стабільності» [8].

Узагальнення такого ефективного досвіду дозволяє визначити авторське бачення принципової структури основних *напрямків інноваційної політики* України з урахуванням особливостей сучасного етапу розвитку, і надати її у вигляді схеми на рис. 2.

Рис. 2. Схема основних напрямків інноваційної політики України

Усвідомлення позитивної ролі інновацій на мікро- та макроекономічному рівнях виходячи зі світових прикладів економічного зростання держав світу на основі широкого впровадження інновацій та активізації інноваційних процесів свідчить про необхідність вибору оптимальних напрямів інноваційного розвитку, формування економічно обґрунтованої інноваційної політики та розвитку інноваційного підприємництва в Україні. Інноваційний шлях розвитку завжди розглядався і розглядається як важливий фактор підвищення конкурентоспроможності економіки держави на шляху розвитку інноваційної національної системи.

Прогрес у технологіях переробки інформації, системах телекомунікацій і фінансових технологіях також впливає на формування єдиного світового ринку товарів, капіталу і праці. Інноваційний тип розвитку економіки на сьогодні

характеризується перенесенням акценту на використання принципово нових прогресивних технологій, переходом до випуску високотехнологічної продукції, прогресивними організаційними і управлінськими рішеннями в інноваційній діяльності.

Загальні тенденції й дані світового господарського розвитку разом з реальною оцінкою рівня науково-технологічної та інноваційної діяльності свідчать про загрозу небезпеки залишитися осторонь глобальних процесів перебудови. Реалізація конкурентних переваг України у світовому господарстві можливе тільки за рахунок впровадження пріоритетів розвитку науки, технологій, освіти та інтелектуального і соціального захисту людини як носія знань, потенційного впровадження інновацій.

Головною стратегічною метою державної інноваційної політики України є підвищення технологічного рівня і конкурентоспроможності виробництва, забезпечення виходу інноваційної продукції на внутрішній і зовнішній ринки, заміщення імпортової продукції на внутрішньому ринку і перехід на цій основі промислового виробництва в стадію стійкого економічного зростання.

Список використаної літератури

1. Василенко В.О. Інноваційний менеджмент: навч. посібник / В.О. Василенко, В.Г. Шматько; за ред. В.О. Василенко. — Київ: ЦУЛ, Фенікс, 2003. — 440 с.
2. Глазьев С.В. Теория долгосрочного технико-экономического развития / С.В. Глазьев. — М.: ВладДар, 1993. — 310 с.
3. Гриньов А.В. Організація та управління науково-дослідними і дослідно-конструкторськими розробками на підприємстві: монографія / А.В. Гриньов. — Х.: ІНЖЕК, 2004. — 188 с.
4. Економічна оцінка державних пріоритетів технологічного розвитку / за ред. д-ра екон. наук Ю.М. Бажала. — К.: Ін-т екон. прогноз., 2002. — 320 с.
5. Інноваційна стратегія українських реформ / А.С. Гальчинський, В.М. Геєць, А.К. Кінах, В.П. Семиноженко. — К.: Знання України, 2002. — 336 с.
6. Міжнародні фінанси: підручник / за ред. О.І. Рогача. — К.: Либідь. — 2003. — 782 с.
7. Онишко С.В. Фінансове забезпечення інноваційного розвитку: монографія / С.В. Онишко. — Ірпінь: Національна академія ДПС України, 2004. — 434 с.
8. Стратегія інноваційного розвитку економіки та соціальної сфери України: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції вчених, студентів і практиків / гол. ред. С.В. Смерічевська. — Донецьк: Комп'ютер, 2008. — 357 с.
9. Шумпетер Й. Теория экономического развития: Исследование предпринимательской прибыли, капитала, кредита, процента и цикла конъюнктуры / Й. Шумпетер. — М.: Прогресс, 1982. — 456 с.
10. Яковец Ю.В. Ускорение научно-технического прогресса: теория и экономический механизм / Ю.В. Яковец. — М.: 1988. — 335 с.
11. КОНЦЕПЦІЯ розвитку національної інноваційної системи // <http://zakon.rada.gov.ua>

Надійшло до редакції 3.03.2010.